

DEȘTEPTAREA

Gazetă pentru popor.

Redactată de un comitet.

Apare la 1 și 15 st. n. ale fiecărei luni.

Prețul foii pe an în țară 3 coroane.
» » » » » străinătate 5 franci.

Un număr: 20 bani.

Epistolele nefrancate nu se primesc.
Manuscrisurile nu se înapoiază.

Editor și proprietar:

Societatea academică „Junimea”.

Redacția și administrația:

Cernăuț, piața principală Nr. 3.

Motto: »Deșteaptă-te pământ român! Biruie-ți durerea, e vremea să ieși din amorfie, tu, seminție a domnitorilor lumii!... Aștepti oare, spre a învia, ca strămoșii să se scoale din morminte?»

Al. Russo, „Cântarea României”.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Cel din urmă cuvânt către cetitorii noștri.

Boală grea este întunecul neștiinței; și popoare întregi au fost date pierzării din pricina ei. De aceea e o datorie sfântă ca cei ce știu să-i lumineze pe cei neînvățați. Poporul nostru românesc din Bucovina s'a desrobit numai foarte puțin încă de sub jugul acestei boli. Și ca să se desrobiească și mai mult, o mână de tineri din societatea studențească »Junimea«, — partea cea mai mare fii din popor și ei, — s'au străduit și s'au cheltuit să scoată această gazetă. Să poți scoate o gazetă trebuie să muncești vreme multă, și să cheltuiești parale multe. Noi nu le-am avut acestea pe deplin. Gândul ni era însă curat, ca seninul ceriului de vară, și scopul cinstit, și pornit din inimi neprehănite de bunurile, și măririle lumești și trecătoare, iar dragostea de neamul din care ne tragem, și dorul să-l ajutăm și noi, cu cât ne va învrednici Dumnezeu, erau nemărginite. Și foarte aceste sânt comori nesecate de putere și curaj la fapte bune. Înzădar ne spuneau unii, că sântem

prea tineri și că nu vom avea mijloace de ajuns. Înzădar ne spuneau alții, că vremea nu e potrivită, pentru că cărturarii români sânt desbinați în două tabere, cari se sfădesc întreolaltă, și că unii ne vor pune în cârcă că voim numai să-i slugărim pe ceilalți cu gazeta noastră. Noi nu le puteam crede aceste, pentru că însuflețirea noastră să facem bine era prea mare. Și în însuflețirea aeeasta noi îi vedeam pe toți cărturarii români fără deosebire sărindu-ne în ajutor și sprijinindu-ne la îndeplinirea acestei fapte bune. Cu inimă înfrântă de durere însă am trebuit așiși la pasul întâi să ne încredințăm că nu e așa. Țăranii, acești țărani cu suflet așa de bun, că-și rup imbucătura dela gură și-ți dau când te vād la nevoie, ei cei mai mulți au crezut în gândul nostru cel curat, și ni-au întins mâna să ni răsplătească pentru binele ce li făceam, dacă nu erau puși la cale anume ca să nu o facă. Înaintea acestora ni plecăm mai întâi și li mulțămim cel mai mult, pentru că plata lor a fost banul văduvei din evanghelie. Din cărturarii noștri numai puțini au fost cu inimi așa de curate, că, fără să bage de seamă de care tabără se țineau, ni-au stat în ajutor cu cuvântul și cu fapta. Acestora încă le mulțămim din inimă și le spunem: să dea Domnul, ca cuvintele și faptele voastre, cari le-am prețuit ca și pe ale noastre, să se pice pe pământ roditor și să dea roadă înzecită; căci aceasta e răsplata noastră cea mai mare, și mai mare decât aceasta nu așteptăm. Iar celorlalți Dumnezeu să li ierte! Să se uite numai la munca noastră de un an, pe care vor găsi-o, căci trebuie s'o găsească, cinstită, muncă isvorită din puținul nostru, cât il avem, dat însă din toată inima și fără gânduri piezișe și ascunse; să o judece munca aceasta, judecându-se pe ei, căci dacă ar fi fost ei altfel, munca aceasta am duce-o și acum mai departe spre fericirea noastră a tuturor, și nu spre folosul unora numai.

În sfârșit cei dela »Luceafărul Bucovinei«, cu toate că ne-am îndreptat cu toată omenia cătră ei, n'au vrut să știe nimică de gazeta, de care ei singuri spuneau că lucru bun e

și chibzuit, și au hotărât să scoată altă gazetă pentru popor. Ca înaintea fraților mai bătrâni și mai cumiști, după cum se cuvine, ni dăm în lături. Să ne punem la întrecere, nu ni-ar fericii nimeni. Li dorim din potrivă spor și ispravă cât de multă! Iar noi punem jos această sarcină, poate prea grea pentru noi fără ajutorul celor chiemați, pe care însă, cât am purtat-o, am purtat-o cu fală și cu dragoste, căci eram încredințați din tot sufletul nostru, că facem un lucru bun și de folos.

Fiecare Român rostește cu bucurie astăzi cuvântul »împăcare«. Și noi împăcați fiind cu toate cele, vom pune cu bucurie puterile noastre modeste în slujba gazetei celei nouă pentru popor. Numai aminte să le fie Domnilor cu hotărîrea, ca hotărîrea să nu rămâie numai hotărîre, ci să devie fapt; și trebuie să devie, căci lipsa unei gazete scrise pe înțelesul poporului nimeni nu o poate trage la îndoială.

Redacția.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Despre testament sau diată.

(Urmare).

În numărul trecut am zis cum trebuie făcut testamentul, ca să aibă putere, că dacă nu-i făcut tocmai așa, atunci n'are putere.

Dar vezi, că omul nu poate ști de înainte ce se poate întâmpla, de aceea a dat legea voie, ca să se schimbe testamentul după voia celui ce l-a făcut. Un testament își pierde puterea dacă se face alt testament; — când se face altul e destul dacă se rupe coala de hârtie, pe care a fost scris testamentul cel vechiu, dacă a fost făcut **între martori**, atunci trebuie poftiți marturii și cel ce vrea să facă **alt** testament îl face înaintea lor și trebuie să zică așîși dela început că cel-alt testament n'are putere.

Mai pierde testamentul puterea și atunci, când acela, căruia îi pică toate în mână zice la judecătorie după moartea celui ce a făcut testamentul că »nu-i trebuie« nimic.

Tot omul care are de făcut testament și ar vra să lese și altui om ceva, nu numai la neamuri — de pildă la o femeie ori un copil străin, care l-a îngrijit la o boală ori l-a scăpat de primejdie, — poate s'o facă lesne și anume face testament și dă în testament poruncă moștenitorului să facă asta ori ceea, cam așa cum a făcut Vasile a Antonesei, care i-a dat babei Nastasia Hrișca 15 prăjine de pământ la »Fântâna doamnei«, pentru că l'a spălat și grijit câtă vreme i-a fost ficiorul lui la America. În testamentul ce l-a făcut Vasile numai între marturi a dat poruncă la ficior să facă așa și el așa a și făcut. Dacă ai copii morți ori gândești că nu ți-a fi raiul deschis, că ai păcate multe, poți să dai poruncă la moștenitori, ca să deie bani ori pământ la vre'o școală, ori la un internat, cum a făcut fie iertatul părinte Vasile Cocârlă, ori la vre-o biserică ori mănăstire, cum au făcut Voievozii noștri. Dacă vede cel ce face testamentul că cela care are să moștenească îi ușuratec — în fiecare testament trebuie să fie zis revădit, cine are să moștenească; pot fi și mai mulți de aceștia, cum am arătat prin cele două testamente din numărul trecut — poate să mai zică în testament, că atunci și atunci să moștenească (de pildă 10 ani) după moartea celui ce face testamentul. Tot așa poate zice, că cutare și cutare (numele, porecla, felul, cum e neam, și locul unde șede, de pildă: cumnatul meu Tudorachi Hatnean din Udești, ori vărul meu Luchian Barabulă din Vama) să fie epitrop peste copiii mei.

M'a luat scrisul pe dinainte și am uitat să vă mai spun că bădica Vasile a Antonesei a mai avut și o fată măritată în sat, da vezi, că aceea n'a grijit de el — feciorul bietul iată că o trimese bani munciți cu chin și vai și l'a scos din mâna cămătarilor, de aceea a socotit cum și ce ar face, ca să nu aibă fata nimică. Avea puțină carte, da știa bine că întrebarea n'are banat; de aceea s'a dus la judecătorie, unde a întrebat de un dōmn că ce să facă și iacă ce i-a spus:

»Dacă nu-i face testament, capătă și fata. Du-te D-ta și fă testament, pune-l pe ficior ca urmaș și nu uita să pui în

testament toată averea, că de altfel ce n'ai pus în testament, s'a împărți între fecior și fată și sfada îi gata. Legile împărătești îți dau voie D-tale să nu lași nimică fetei, dacă te-o lăsat la vreme de slăbie fără ajutor, mai ales dacă are de stat la închisoare pe viață ori pe vre-o 20 de ani pentru vre-o faptă rea ori dacă s'a stricat, ori e bețivă ori vre-o rea. Nu uita D-ta ce zic eu și să mai știi D-ta că nu poate să moștenească în testamentul D-tale — batăr că l'ai scris ori l'ai făcut taman cum cere legea — acela care te-a batjocorit, ori te-a bătut, ori te-a furat ori pe D-ta ori pe femeia D-tale ori pe copiii D-tale dacă nu cumva l'ai iertat. Tot așa nu poate moșteni, cela ce te-a sili să faci testamentul în vre-un fel ori te-a înșela cumva, ori ți-a ascunde testamentul. Și acei mișei, sau femei rele care nu se tem de D-zeu și au călcat porunca a 7-a cu D-ta nu vor moșteni nimic».

Și a ascultat bădica Vasile cele zise ca evanghelia și așa a făcut, și bine a îmblat, că doară l'a fost lăsat și pe el fata la nevoie fără ajutor și de aceea așși a scris în testament, cum l'a învățat domnul cela din târg.

* * *

A fost odată o vreme, când nu se făcea inventarul după un gospodar când muria, pentru că nime nu știa că a murit. De când domnește înălțatul împărat — pe care să-l mai ție D-zeu încă multă vreme că bune rânduielei a mai făcut — nu trece nici unul fără inventar, că vezi îi poruncă strașnică dela împărăție preoților ca să deie de știre despre moartea vre-unui om îndată cum a murit.

Cum a ajuns hârtia la judecătorie, se pune un termin și se chiamă femeia, copiii, scurt acei ce au rămas pe urma răpăusatului. La terminul ista trebuie de spus, ori de este testament. Dacă n'a lăsat răpăusatul testament, atunci se face inventar așși atunci, ori dacă trebuie prețuitor (mai cu samă când au rămas copii mici) se mai pune un termin. Terminul acesta e cu primejdie, pentru că acela care nu

vine nu are voie să ceară nimică. Cel fript se ferește de foc — da mai bine îi dacă nu se frige de fel.

Pentelei a lui Toader Vișinar a fost chiebat la termin și n'a venit. Când a văzut că nu-l mai cheamă dă iute la judecatorie să vadă ce-i. Acolo i s'a spus că a fost inventar și pentru că nu a venit, a gândit judecătorul că nu-i {trebuie lui Pentelei parte, cum zice și legea. S'a pus bade, pe plâns, și tânguit, că dă, a fost dat D-zeu lui tatăsău Toader, frumoasă avere, dar nu i-a ajutat nimic. Geaba s'a trudit până la Viena și s'a băgat în datorii până în gât, n'a hăsnuit nimic. Păr' că văd cum zice careva : dar dacă nu am apucat a face testament, ce se face cu averea noastră ? Să vă spun și asta. Dacă sânt copii, atunci capătă ei toată averea. Dacă's copiii dela un tată atunci nu-i deosebire. Mai mare îi boclucul, dacă is dela doi tați — atunci moștenesc după tată numai acei cari-s copiii lui, vra să zică numai frați și surori bune. Tot așa moștenesc și copiii de suflet, dacă is luați cum scrie legea prin judecatorie. Dacă îi vre-un copil mort și a a lăsat copii, atunci vin aiștea în locul celui mort — vra să zică nepoții. Dacă repausatul n'a fost însurat ori a fost însurat și n'a avut copii, atunci capătă părinții lui, adecă jumătate tatăl și jumătate mama ; dacă de pildă tata îi mort și repăusatul mai are surori ori frați atunci pică partea tatei la aiștea. Dacă a fost însurat și n'a lăsat copii, atunci zice legea, că a patra parte din moștenire se cuvine pe veci femeiei repăusatului. Dacă is morți și tata și mama, atunci împărțesc surorile și frații toată averea. Dacă n'are nici frați, nici surori, atunci capătă toată averea bunicul și cu bunica, câte jumătate, ori dacă is morți aiștea, apoi copiii lor, adecă frați și surori de a tatei răpăusatului, sau copiii lor. Tot așa merge până la a cincea spiță înapoi, și dacă nu-i și nu-i nime, capătă toată averea împăratul — da cum am zis dacă nu-s nici neamuri de pe străbuni și părinții străbunilor și nici femeea nu trăiește, că de altfel căpătă ea totul — alte neamuri mai de departe nu se bagă în samă.

Să vă mai spun un lucru bine de știut. Copiii de flori nu au drept de moștenire la averea tatei, de nu a făcut testament. Când moare un om și lasă copii, văduvă are drept să ceară la judecătorie folosul dela averea remasă și anume dacă au rămas unul, doi ori trei copii, a patra parte; dacă au rămas patru copii, a cincea parte; dacă au rămas cinci copii, a șesa parte, și așa mai departe.

Așa să hotărește la judecătorie ce are să se întâmple cu averea după un gospodar mort. Să vă mai spun una; fiecare copil sau acela care ar trebui să moștenească — ca de pildă părinții — trebuie să capete ceva, dacă nu ai voie să-l oprești. — Îl poți opri dacă are vre-o pricină din cele ce a spus domnul lui badea Vasile a Antonesei. — Partea asta o poate răfui fiecare ușor cât face! adevărat cum? Cu jumătate din avere poți face ce vrei, cealaltă jumătate trebuie s'o împarți între copii; de pildă dacă ai șese copii, trebuie să faci parte dreaptă la toți șese. Oleacă se mai schimbă lucrul, dacă ai măritat vre-o fată ori ai însurat vre-un fecior, ori ai purtat pe vre-unul la școli — că atunci trebuie să socotești și ceea ce i-ai dat. Cum a fost de pildă la Nicolai Reuț ori la Trifan Mierlă. Bietul Mierlă cât a trăit a muncit și a însurat ficiorii, a măritat fetele, pe alții i-a purtat la școală, așa că i-a mai fost rămas pentru băetul cel mai mic casa, grădina și o falce de loc. După moartea lui Mierlă ceilalți nu au putut lua parte, că au luat de mult partea lor. Mierlă a avut 9 fălci de loc, casa și grădina și cinci copii cu totul — două fete și trei ficiori. — Când a măritat fetele, li-a dat cu contract câte 2 fălci, tot așa când a însurat pe un fecior, pe celalt l-a purtat la școli; 2 fălci a dăruit cu contract la femeea lui, numai să nu ceară parte din folos și ce a mai rămas, adevărat casa, grădina și o falce de loc a rămas celui mai mic.

Multe așa mai ave de zis — după ce s'o sfârșit »inventariul« vine de plătit taxă la »perceptorie« (staieramt). Mai este de plătit, dacă a rămas avere destulă și un fel de taxă pentru școală, adevărat din grițari de aiștea se fac școlile la

noi în sate. Dacă îi plătită taxa, atuncia s'au sfârșit toate și mai trebuie numai de scris la tabulă (Grundbuch) cum și pe cine vine averea.

Cristea Sako

Ascultant la judecătoria din Suceava.

Greșeli din numărul trecut:

La pag. 267 șirul 18 de sus mai adaugă cuvintele: „și testamentul ar fi fost așa ca și când nici n'ar fi scris adecă numai între marturi; ca să fie un testament scris bine, toți 3 marturii trebuie să știe a scrie; de aceea dați copiii la școală de cu bună vreme“.

Despre cămătărit.

Legea din 28 Mai 1881, foaia legilor împărătești Nr. 47 regulează trebile împrumuturilor de bani. Tălmăcirea acestei legi numai de folos poate să fie pentru țaranii Români, pentrucă cunoașterea legilor, iar mai ales a legilor despre averi (așa numitele legi civile), li ajută Jidanilor a face fel de fel de gheșefturi cămătărești, știind cum să-și întocmească trebușoarele ca să scape de pedeapsa cuvenită, și sărăcind fără cruțare mii de țărani. Întreaga lege despre cămătărit din anul 1881 are 17 părți sau paragrafe (§), și aici înșirăm câteva din cele 17 paragrafe, anume acele a căror cunoștință credem că va aduce foloase oamenilor noștri. Tălmăcirea e făcută întocmai după cum e scrisă legea în limba nemțească, adăugându-se acolo unde am crezut de trebuință câte o pildă, pentru mai ușoara înțelegere a lucrului.

§ 1. (Semnul acesta § înseamnă paragraf). Oricare, dă sau prelungeste un împrumut și caută să tragă foloase din ușurătatea de minte, sau din nevoia despre care el are știre, sau din prostia sau din neștiința, sau din tulburarea și ațățarea aceluia care ia împrumutul, acela face o greșală împotriva legii și va fi pedepsit cu închisoare aspră de una până la trei luni și cu pedeapsă bănească de două sute până la o miie coroane.

*Creditorul*¹⁾ va căuta să tragă astfel de foloase, punându-l pe cel ce ia împrumutul să-i juruiască sau lui sau unei a treia persoane, anumite câștiguri de avere, cari câștiguri sânt în stare prin mărimea lor a-l sărăci cu totul sau de a apropia în chip vădit calicirea celui ce ia împrumutul. Aceeași greșea și pedeapsă (despre care se vorbește mai sus) cade și asupra capului aceluia, care câștigând o *obligațiune*²⁾ o vinde (această obligațiune) mai departe sau o folosește pentru sine în alt chip, cu toate că știe că dreptul acesta a fost câștigat în felul de mai sus (adecă folosindu-se de ușurătatea de minte, nevoia despre care el are știre, prostia, neștiința, tulburarea și ațâțarea celui ce ia împrumutul).

§ 2. Acela care spre a îndosi (acoperi) gheșefturi de felul celor din § 1, numai de ochii lumii face o învoială sau un uric minciunos, sau care aducând înaintea judecării obligațiuni încă neîntemeiate, câștigă un asemenea drept prin judecata judecătorului, sau prin însărcinarea și porunca (din partea judecătoriei) de a plăti, sau prin tocmeală la judecătorie, se va pedepsi cu închisoare aspră de trei până la șese luni și cu pedeapsă bănească de o miie până la două mii coroane.

Această pedeapsă o va îndura și acela, care pe temeiul unui geșeft de felul celor din § 1 va cere ca cel ce ia împrumutul, să se lege cu jurământ sau să-și pue cinstea în chezășie, sau să se lege în vre-un alt chip asemănător acestora că va împlini cele juruite. Tot așa va fi pedepsit și acela, care știind cum a fost întemeiată obligațiunea, o câștigă pentru sine în chipul §-ului 1 (adecă folosindu-se de ușurătatea de minte, nevoia despre care el are știre, prostia, neștiința, tulburarea și ațâțarea datornicului), cerând apoi să i se împlinească, sau vânzând-o mai departe altuia. Cel care dă împrumuturi și că-

¹⁾ *Creditor* este acela ce dă sau prelungește un împrumut sau o datorie.

²⁾ *Obligațiune* este dreptul cuiva de a cere (pretinde) un lucru de preț de la altul.

mătărește în felul §-ului 2 poate să și fie scos cu sila din locul (fie sat, târg sau țară) în care locuise până atunci.

În § (paragraful) al doile al legii din 1881 se vorbește la urma urmei despre aceleași gheșefturi ca și în § 1, deosebirea însă și lucru nou este acela, că gheșefturile aceste sânt săvârșite sub altă formă, anume ca să se creadă că toată treaba e lucru cinstit. Să zicem de pildă că jupânul *Feibisch* împrumută gospodarului Gheorghe Norocel 100 de coroane pe trei luni, luând camătă pentru această sumă și acest răstimp 50 de coroane, așadară având a căpăta după trei luni la un loc cu suma împrumutată 150 coroane. Ei bine! Jupânul *Feibisch* cunoaște legea despre care-i chiar acuma vorba și știe că luarea unei astfel de camete se pedepsește aspru, de aceea el face o hârtie minciunoasă, în care scrie (bineînțeles invoindu-se cu gospodarul nostru) că Gheorghe Norocel îi dătoarește suma de 150 coroane pentru păpușoi dat încă în primăvara trecută și pentru alte mărfuri. Când vine treaba la plată Jidanul scoale hârtia făcută după toată regula și — cine-l va crede pe bietul creștin, care se plânge că Jidanul i-a luat camătă nelegiuită, dacă n'are nici martori și nici nimic în mână! Un altfel de înșelăciune jidovească e aceasta: Jupânul *Feibisch* se duce cu Românul nostru, pe care l-a învățat de acasă ce are să facă și să zică, la judecătorie și aici în fața judecătorului întemeiază el dreptul de a cere 150 coroane dela Român (după toată regula), așa că nici n'ai crede că-i cămătărie la mijloc. Ei vedeți! Despre așa fel de cămătărie, indosită după fapte cari pari a fi cinstite, vorbește § 2 și această cămătărie este pedepsită cu măsura acestui paragraf. Pedepsa e de aceea mai aspră decât cea din § 1, pentru că aici e pe lângă cămătărie încă și înșălăciune față de judecători. Cât de folositor ar fi, dacă încumințindu-se oamenii noștri i-ar da la iveală pe Jidanii cămătari, scoțându-i astfel — după cele arătate la sfârșitul §-ului 2 — de prin satele noastre.

§ 3. Fiind acelaș om a doua sau a mai multa oară osândit pentru cămătărie, el va fi pedepsit cu închisoare aspră de trei

luni până la un an și cu o pedeapsă bănească de o miie până la patru mii coroane. El mai poate fi dat afară cu sila din locul unde trăia până atunci (sat, târg sau țară).

§ 4. Făcându-se gheșefturi de felul celor din § 1 (adecă geșefturi de cămătar) de obicei sau așa ca și când cămătăria ar fi o meserie, se va pedepsi acest lucru cu închisoare aspră dela șese luni până la doi ani și cu pedeapsă bănească de două până la șese mii coroane precum și cu scoatere cu sila din locul în care locuise cămătarul până atunci.

§ 5. Neplătind cel pedepsit suma de bani la care a fost osândit, se va pedepsi el în locul banilor cu închisoare și a-nume socotindu-se o zi în suma de 20 coroane.

§ 6. Aceleași urmări pe cari le aduce cu sine osândirea pentru înșălăciune, le are și osândirea pentru păcătuirea despre care vorbește § 1 (adecă cămătăria).

§ 7. Dreptul de a pedepsi înceată, dacă făptuitorul (adecă creditorul) întoarce toată prisosița de câștig (protivnică legii) dimpreună cu camăta legiuită, socotită din ziua în care câștigul protivnic legii i-a fost dat lui adecă creditorului. Dând însă judecătoria sau procuratura (*statanvaltul*) de vestea câștigului nelegiuit înainte de întoarcerea lui, nu se va pierde dreptul de a-l pedepsi pe creditorul cămătar.

§ 8. Judecătorul trebuie să hotărască că: gheșeftul din pricina căruia e pedepsit creditorul nu mai are nici o putere și fiind în urma procesului destule dovezi la îndemână că, totul ce și-au dat, creditorul dătornicului sau dătornicul creditorului trebuie să-și întoarcă unul altuia înapoi, adăugând camăta legiuită, socotită din ziua când au fost puși banii în palmă. Aflându-se din socoteala sumelor pe cari creditorul și dătornicul trebuie să și le întoarcă, un drept de a cere mai mult pe partea creditorului, va chezașui pentru prisosul acesta lucrul zălogit la încheierea contractului. Dacă însă în urma procesului nu se poate desrădica puterea gheșeftului, fiindcă lipsesc dovezile (că gheșeftul ar fi fost încheiat în protiva legii),

atunci atât *părtașul*¹⁾ procesului cât și pârâtul vor fi îndrumați să-și caute dreptul lor la judecătoria civilă²⁾, păstrându-se orice asigurare câștigată prin zălogirea vre-unui lucru.

Rostul paragrafului 8 este că nici cămătarul și nici dătornicul nu pot să câștige ceva ce nu li se cuvine după lege dintr'un geșeft cămătăresc; — să înțelege că vorbim despre geșefturi cari au ajuns înaintea judecății și nu despre cele ascunse, unde câștigul nelegiuit al cămătarului e mai presus de orice îndoială. Luăm pilda de mai înainte: Românul Gheorghe Norocel trebuie în urma judecății să-i întoarcă jupânului *Feibiș* cele 100 coroane împrumutate pe trei luni, însă numai cu *camăta legiuită* pentru restimpul cât a ținut el paralele la sine. **Cea mai mare cămătă care se poate lua după lege sânt 12 procente la an**; așadară dela 100 coroane la un an 12 coroane, la trei luni numai 3 coroane, iar nu 50 cor. Românul Gheorghe Norocel va avea deci să-i dea jupânului în loc de 150 numai 103 coroane. Să zicem acuma, că Românul nostru n'are parale chiar la îndămână, atunci vedem că § 8 zice, că ceea ce a fost zălogit la întemeierea gheșeftului, adică la luarea împrumutului de la jupânul *Feibiș* ca bunăoară pământ, pânea de pe țarină, sau altele, rămâne și mai departe zălog, până la plățirea datoriei. Va să zică zălogirea unui lucru fie chiar, ca în pilda de față, rămâne în putere până la plata datoriei.

§ 9. Fiind cei împlicinați îndreptați către judecătoria civilă, sau pășind un părtaș al procesului în puterea dreptului

1) Sub »*părtaș la un proces*« înțelegem aici bunăoară pe cel ce a luat sau prelungit un împrumut adică pe dătornic, dacă pâra pentru cămătărie n'a fost dată de el ci de procurorul (ștatanvalt), care este dator să-i urmărească pe cămătari și alți făcători de rele, chiar dacă n'a fi pârât cel cu paguba.

2) Trebuie să știți că sânt două feluri de judecătoria și anume, *judecătoria penală*, adică aceea care face dreptatea *pedepsind* ori ce faptă rea și grijind prin aceasta de buna înțelegere între oameni, și cealaltă *judecătoria civilă*, care-i pusă pentru regularea sfiezilor iscate din pricina averii și împărțirea averilor după dreptate (precum moșteniri și altele).

pe care i-l dă paragraful 372 a procedurii penale¹⁾, pe calea procedurii civile²⁾, trebuie judecătorul dela judecătoria civilă să cumpănească nimicirea puterii gheșeftului (cămătăresc) așîș-derea după îndrumările §-ului 8.

Paragrafele următoare: 10, 11, 12 și 13 sânt mai mult de însemnătate pentru judecători, de aceea trecem îndată la

§ 14. Aceste paragrafe ale legii împotriva cămătăritului nu află întrebuintare la gheșefturi negustorești, când atât creditorul cât și datornicul sânt negustori.

§ 15 Cel ce îl face pe unul, care încă nu-i de ani sau pe o persoană care poate să-și piardă slujba neîmplinind o juruință făcută cu chezășuirea cinstei, să-i juruiască împlinirea unei datorii iscate pe urma unui gheșeft, și anume să-i juruiască pe cinste sau cu jurământ sau în vre-un alt chip asămănător acestora, acela vatămă legea, și va fi pedepsit cu arest (închisoare) de 8 zile până la trei luni. Aceeași pedeapsă va avea de suferit acela, care știind că câștigă o obligațiune zămislită în felul cum s'a arătat (în acest paragraf), va vinde-o mai departe altuia sau va cere (de la datornic) împlinirea ei. Repetîndu-se osândirea sau aflîndu-se, că asemenea gheșefturi sânt un fel de meserie sau obicei al făptuitorului, se va mări pedeapsa la închisoare aspră, și la scoatere cu sila din satul, târgul sau țara în care locuise făptuitorul până atunci. Îscodirea și pedepsirea greșelilor de felul acesta este treaba judecătorului districtual.

§ 16. Această lege (împotriva cămătăritului) înlocuește pentru Galiția și Bucovina legea din 19 Juli a anului 1877. Toate acele gheșefturi de credit (împrumuturi și datorii) cari au fost întemeiate înainte de a căpăta legea ast' nouă (din 1881) putere vor fi judecate după legea care era în vigoare (putere) pe timpul întemeierii lor, adecă legea din 19 Julie 1887.

¹⁾ *Procedura penală* este legea care rînduește cum au să se facă procesurile cari urmăresc o faptă nelegiuită și o pedepsesc.

²⁾ *Procedura civilă* este legea care rînduește cum au să se facă procesurile de împărțeală de averi.

§ 17. Cu îndeplinirea acestei legi e încredințat ministrul de justiție¹⁾ (drept).

După cum vedeți legea împotriva cămătăriei e foarte aspră. Da, e aspră! Pentru că împărăția a căutat să pue stavilă lăcomiei cămătarilor perciunați prin legea de față, știind prea bine domnii cei de sus, că sărăcind țărani creștini și luându-și cu toții lumea în cap în spre America sau alte locuri, Jidovimea ticăloasă nu va fi în stare să apere țara într'o vreme de cumpănă.

A. M.

Binele nostru obștesc.

Sfințirea casei societății de cetire „Viitorul“ din Pătrăuț pe Suceavă.

Sfințirea s'a făcut Duminică în 17 (30) August 1908. Dimineața la 9 oarele, un sobor de trei preoți, anume părintele arhipresviter și paroh Artemie Berariu din Ceahor, părintele exarh și paroh Victor Zaharovschi din Mahala și parohul din loc, au început sfânta liturgie în bubuiturile de săcălușuri așezate în ograda bisericii. Cântările bisericesti, atât la sfânta liturgie cât și la sfințirea casei, le'a cântat vestitul cor de 50 de inși din Dumbrăveni, cârmuit de bravul conservatorist diplomat din București și primar din Dumbrăveni, domnul Calistrat Popărescu. După sfințirea apei în ograda bisericii, părintele Victor Zaharovschi a ținut cuvântarea aceasta :

Dragilor poporeni,

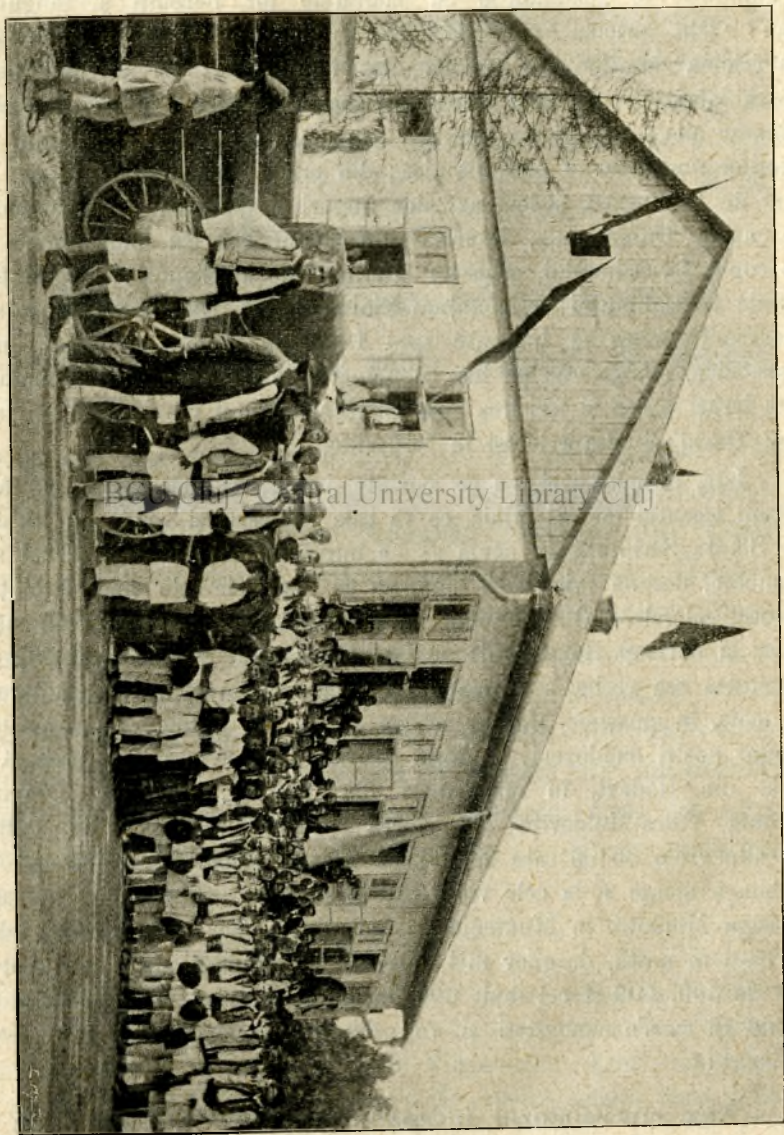
Înainte de doi ani am avut fericirea să petrec, dimpreună cu o deputație de țărani din locul meu de naștere Volcineț, vre o două săptămâni în orașul cel sfânt al Ierusalimului și al Vifleemului. Acolo am săvârșit sfânta slujbă Dumnezeiască la mormântul Domnului nostru Isus Hristos, am văzut locul nașterii Lui, am văzut muntele Golgota, unde El a pățimit pentru noi, am văzut muntele maslinilor, de unde El s'a înălțat la

¹⁾ Cel mai mare peste toți judecătorii împărăției.

cer. Acolo am văzut și alte multe locuri sfinte, între cari și răsipiturile bisericii lui Solomon de pe muntele Sionului, ce stau aproape de 3000 de ani și la cari sute și mii de Jidani se adună din toată lumea, sărutându-le și spălându-le cu lacrimile lor fierbinți și tânguindu-se așa : »Din pricina palatului, ce se află aici dărâmat și pustiu ; din pricina zidurilor, ce se află aici împrăstiate ; din pricina trecutului nostru falnic, ce s'a stâns aici ; din pricina bărbaților noștri celor mari, ce odihnesc aici ; din pricina pietrelor scumpe, ce au ars aici ; din pricina preoților noștri ce au păcătuit aici ; din pricina împăraților noștri ce au uitat de Dumnezeu, ședem azi aici singuri și plângem și ne tânguim. Noi Te rugăm, Dumnezeule, îndură-Te de Sionul Tău cel sfânt, adună la un loc copiii Ierusalimului, grăbește Mântuitorule al Sionului și vorbește către inimile Ierusalimului să încunjure Sionul iarăși frumuseța și maiestatea, întoarce-Te iarăși cu îndurare spre Ierusalim, trimite-ni iarăși împărații noștri aici, mângăie-ne pe toți ce plângem acum împrejurul Sionului, trimite iarăși pacea și fericirea spre Sion, și neamul lui Iesse și al împăratului David să resară iarăși în Ierusalim !«.

Iată, dragilor mei, cu ce cuvinte jalnice și sfâșietoare își tânguesc Jidanii trecutul lor cel falnic, ce vă este cunoscut și vouă din Biblie sau din Sfânta Scriptură. Și acum să ne întrebăm, oare n'avem și noi neamul românesc, destulă pricină să plângem cu lacrimile cele mai ferbinți după trecutul cel falnic al străbunilor noștri ? Ca Jidanii la Ierusalim, așa am trebui și noi toți Românii de pe fața pământului să ne grăbim a merge la cetatea cea veche a Voivozilor din Suceavă, la moaștele sfântului Ioan de acolo, la moaștele Marelui nostru Ștefan din Putna, la moaștele străbunilor noștri moldoveni, ce dorm somnul de veci în vechia biserică catedrală din Rădăuț, în mănăstirile din Volovăț, Sucevița, Dragomirna, Voroneț, Vatra-Moldoviței, Mănăstirea Humorului, de aici din Pătrăuț și din alte vre-o 30 de sate din dulcea noastră Bucovină. Am trebui să ne grăbim a merge și la cele vre-o câteva sute de mănăstiri, ce se află în întreaga Moldovă, în Muntenia și Basarabia. Căci toate aceste mănăstiri și cetăți ni arată, dragilor mei, mărirea, ce strămoșii noștri au avut-o înainte de 400, 500 și cel mult 600 de ani. Noi avem însă o mărire și mai vechie. Și ca s'o cunoașteți și voi, dragilor poporeni, iată v'o istorisesc pe scurt :

(Aice cuvântătorul, începând cu Romanii și Dacii, dă într-o legătură scurtă și lămurită toată istoria poporului nostru, citează *Doina* lui Eminescu »Dela Nistru pân' la Tisa«, apoi urmează așa :)

Casa societății de citire „Viitorul” din Pătrăuț pe Suceava.

În ziua de azi numai cu armele luminării minții vom putea birui. Să avem în mâinile noastre meșteșugurile, negoțul, fabricele, moșiile ce le am pierdut, și atunci, în locul cântecului de jale a lui Eminescu, vom cânta împreună cu marele nostru poet George Coșbuc :

Iar la Putna 'n mănăstire
Noaptea din tăcut mormânt
Iese 'n plină strălucire
Ștefan cel viteaz și sfânt.
Lespedea, ce-au pus'o popii,
Peste groapă 'ncet se dă
Îndărăt și 'n fundul gropii
Stefan *plin de pace* stă.
Dar se 'nalță 'ncet eroul,
Deșteptat din lungu-i somn,
Luminat e 'ntreg cavoul
Și *sumeț* viteazul Domn.

Albu-i coif străluce 'n lună,
Iar pe zale-i joacă zări / Central
De lumini ce se 'mpreună
Ca'ntr'un basm de arătări.
Lunga suliaș și-o poartă,
Răsucind-o 'n mândru chip,
Eu credeam că-i umbră moartă
Ce se mișcă pe năsip.
Dar e viu! Acum rădică
Ochii săi, par c'ar lăsa
Preste-o oaste inimică
Toată vrăjmășia sa.

Apoi stă plecat și-ascultă...
Poate aude spre Hotin
Vuiet și-alergare multă
De Poloni și Turci ce vin,
Poate aude oști Tatare
Și năvală peste Prut,
Ori, sosind din depărtare,
Peste munte i-a trecut
Regele Matei! Voi cete
De Cazaci și de Secui,
Dumnezeu acum vă dete
Gata iar pe mâna lui!

Iat'o, oastea lui voinică,
Toți cei buni și tari ai săi!
Stefan spada și-o ridică
Și pornește 'n târg spre văi.
Luna tot mai mult s'ascunde,
Tot mai negri nori plutesc
Și din văi grozav răspunde
Buciumul moldovenesc.
Se tot duce, duce 'n noapte
Zgomotul în jos spre Prut,
Mai lăsând în urmă șoapte
Din furtuna ce-a trecut.

Sună zornăit de zale,
Strigăt mare de război,
Ard Moldova noastră 'n cale
Câți dușmani și vechi și noi.
Stefan tremură 'n mânie,
Iese din tăcutul schiț,
Luna 'n ceriuri, argintie,
Cu nori negri s'a 'nvălit,
Și cumplit din bucium sună
Stefan Vodă: ca un nor
Ies oștenii și iuți s'adună
Roată lângă Domnul lor.

E pustiu la mănăstire,
Gol mormântul cel deschis,
Toate-au fost o nălucire,
Toate rezezi ca 'ntr'un vis.
Nu știu bine în ce parte,
Ștefane, te-i dus cu oști,
Dar știu că te ai dus departe
Și dușmanii ți-i cunoști.
Bate-i, Ștefane, părinte,
Spulberă-i de pe pământ:
Chiar și mort, învață-i minte,
Cine ești și-ai Tăi ce sânt.

Da, dragilor mei, noi i-om spulbera de bună samă pe dușmanii noștri și nemuritorul nostru Stefan, care a zidit și această sfântă mănăstire din Pătrăuț, și mort i-a învăța minte, cine este el și cine sântem noi Români, dar numai atunci, când toți vom avea minte luminată și vom dobândi averile pierdute.

De vre-o 60 de ani încoace, noi toți Români, ce ne aflăm supt strălucita domnie a bătrânului nostru Împărat Francisc Iosif I, avem destule mijloace ca să ni lăminăm mintea și să ne înavuțim, dar ce folos, dacă, dintre cei 250 mii de locuitori români din scumpa noastră Bucovina cel mult 2 mii sânt luminați, iar vre-o 248 mii se află încă în întunecimea cea mai amarnică. Și apoi unii din noi luminați sau prea domnit, nu mai gândesc la nevoile voastre a țăranilor, nu mai vin la casa și la masa voastră, ci petrec numai pe la mesele domnilor, cum zice și vestitul poet Ardelean Octavian Goga în cântecul cel jalnic despre doi părinți țărani îmbătrâniți :

Câtă jale li-a fost scrisă !
Doi feciori aveau la casă . . .
Unu-i mort de astă toamnă,
Altul stă cu domni la masă.

Și totuși noi cei luminați sântem cu toții carne din carnea poporului nostru, os din osul vostru al țăranilor și ne doare orice durere a voastră. De aceea și avem dorința cea mai fierbinte să-i vedem pe toți frații noștri țărani români învățați și deștepți, pentru că numai așa poate scăpa întreg neamul nostru românesc din ghiarele dușmane. De aceea ne silim noi, ca toți copiii voștri să imble la școală, ne silim să facem în toate satele românești cabinete de cetire, case naționale, bănci Raiffeisiane, Arcășii, societăți pentru lucrarea pământului, dughene românești și altele. Tot luminându-vă și voi, dragilor mei, noi vrem să vă vedem mai avuți și mai fericiți, iar nu să tot plângeți, cum Octavian Goga zice și în alt cântec închinat lui Stefan cel Mare :

Măria Ta, sântem bătuti de nevoi,
La noi în zadar ară plugul,
Căci holdelor noastre cu spicul de aur
Străinul li fură belșugul.

Am vrea să purcedem cu jertfele laudei,
Dar n'avem nimică la casă . . .
Măria Ta, toate străinii le duc
Și numai cu lacrimi ne lasă.

Lacrimele ni se vor usca la toți numai prin școală și prin muncă. În orice țară locuită de Români năzuința celor învățați merge într'acolo, ca să-i deștepte pe țăranii români la o viață mai luminată și mai fericită,

căci țaranul este „talpa țării“, talpa neamului nostru românesc. Mișcarea aceasta, în folosul rădicării și înaintării țărânilor române, a început, de vre-o 20 de ani încoace, a crește și la noi în Bucovina din an în an tot mai tare. Și iată că și aici, în satul Pătrăuț, aveți acum și voi, dragilor poporeni, o casă frumoasă a societății voastre de cetire »Viitorul«, care vi se deschide chiar acum în anul jubilar de 60 ani de glorioasă domnie a bătrânului și prea bunului nostru Monarh Francisc Iosif I.

Se cade deci să spălăm și noi cu lacrimile noastre pietrele scumpe și străvechi ale acestei biserici, zidită de nemuritorul nostru voevod Stefan cel Mare și, ca și Evreii înaintea zidurilor rămase în Ierusalim dela împăratul Solomon, să ne rugăm : *Indură-Te, Dumnezeule, de Bucovina noastră cea scumpă, unește-ne pre noi Românii bucovineni în gând și în simțiri, întoarce-Te iarăși cu îndurare spre noi, trimite-ni iarăși tărâna străbună, și mângâie-ne pe toți cei ce plângem și ne rugăm Ție aice, împrejurul acestei sfinte mândstiri. Amin.*

Tot poporul s'a pornit apoi, cu procesiunea în frunte, la casa societății »Viitorul«, împodobită în front cu bradani, iar pe acoperământ cu două steaguri împărătești, un steag tricolor și altul al țării. Pe timpul sfințirii casei săcălușurile împușcau de pe »Dealul Zmăului« din față casei. După sfințire preotul din loc a rostit înaintea celor de față cuvântarea aceasta :

Iubiților frați creștini,

Sânt acum 12 ani, de când societatea de cetire »Viitorul« a hotărât să facă în comuna noastră un cuib, în care, după cum zice Isus Hristos, să-i adune pe toți creștinii de aici, cum cloșca își adună puii supt aripele sale. Voi știți, Pătrăuțenilor, că împlinirea acestei hotărâri s'a început, în anul 1896, cu petrecerile populare din „*Poienița codrului*“. Astăzi, la a 12-ea petrecere populară, ni vedem aieva cu ochii visul ce l'am visat, cuibul ce atât de mult l'am dorit. Fiind vorba despre petreceri, despre dânsule vreu să vă vorbesc acuma și mă rog, ca bunul Dumnezeu să prefacă în averea sufletească statornică a fiecăruia dintre voi cuvintele, ce am să vi le spun. Fiți cu luare aminte !

Din marea bogăție a frumșetelor și podoabelor, ce le vedem în larga lume, curge un izvor mănos de plăceri, desfătări și bucurii, și Dumnezeu nu ne oprește să gustăm din trântul, căci cetim în sfânta Scriptură că „*veselia inimii este viața omului și bucuria omului este îndelungarea zilelor lui*“ (Înțel. Sir. 30, 22). Dar voia lui Dumnezeu este, ca noi, cu desfătările și plăcerile noastre, să nu păcătuim, să nu ni stricăm trupul și

suffletul. Cât de înțelepțește zice în privința aceasta sfântul apostol Paul: „*Toate îmi sânt slobode, dar nu toate îmi sânt de folos; toate îmi sânt slobode, dar eu nu voi să fiu biruit de ceva*“ (I Cor. 6, 12). Dumnezeu ni-a dat nouă inimă primitoare de bucurii și ni-a pregătit mulțime de plăceri numai de aceea, ca să ne tragă la Sine și să întărească legătura dragostei noastre către Dânsul. Deci chiar atunci, când noi gustăm din darurile bucuriilor, plăcerilor și desfătărilor, chiar atunci trebuie să nu uităm de Dumnezeu, ci să-I slujim Lui cu atâta mai multă râvnă, și cu atâta mai mult să ni încordăm puterile împospătate la împlinirea dătoriiilor stării noastre. Însemnați-vă iubiților, că plăcerile, desfătărilor și bucuriile, ce le gustăm, trebuie să fie pentru noi numai ca un medicament ori ca un leac bun pentru un trup bolnav, ori ca sarea în bucate. Dacă ești bunăoară bolnav și iai un medicament și simțești că nu ți se face bine, ci mai rău, oare nu te vei lepăda de medicamentul acela cu totul? Chiar așa trebuie să facem și cu toate petrecerile, plăcerile, desfătărilor și bucuriile, îndată ce simțim că ele ne incurcă în păcate și ni aduc stricăciuni trupești și sufletești, trebuie numai decât să le părăsim. Căci despre smintelele păcatelor ni vorbește și Isus Hristos, când zice: „*De te smintește mâna ta sau piciorul tău, tarele și le leapădă dela tine, că mai bine este ție să intri în viață șchiop sau ciung, decât, două mâni sau două picioare având, să te arunci în focul cel vecinic. Și de te smintește ochiul tău, scoate-l și-l leapădă dela tine, că mai bine este ție să intri în viață cu un ochiu, decât, doi ochi având, să te arunci în gheena focului*“ (Mat. 18, 8 și 9). O, dar câți creștini nu sânt încă și acuma, cari aleargă pe la petreceri anume ca să toarne în tranșii atâta venin de băuturi, până ce din gurile lor ies vorbele cele mai spurcate și mai grețoase și chiar hule în contra lui Dumnezeu! Câți creștini nu sânt încă și acuma, cari își adună pe la petreceri și veselii tot felul de păcate și chiar de acelea, ce au trebuit să fie ispășite cu ploaie de foc și de pucioasă! Cumplită e pustiirea, ce o fac nenorociții aceștia, căci ascultați numai, ce zice de dânșii sfântul apostol Petru: „*Fiind ei, cu firea, ca niște dobitoace necuvântătoare . . . și hulind cele ce nu le înțeleg, întru stricăciunea lor vor peri . . . Dezmiardarea ei o socotesc săturarea lor cea de toate zilele, spurcații și întinații, cari se hrănesc cu înșălăciunile lor, ochi având plini de preacurvie și de păcat nepărăsit, amăgind sufletele cele nestatornice, având inimă învățată în lăcomie, fiii blăstămului, cărora li se păstrează ceața întunerecului de veci. Spuind ei cele trufașe ale deșertăciunii, amăgesc cu poftă trupești și cu necurățenie pe cei ce cu adevărat au scăpat dela cei ce viețuiesc întru înșelăciune . . . Mai bine li era lor să nu fi cunoscut calea dreptății (dumnezeiești), decât, după ce au cunoscut-o, să se întoarcă dela sfânta poroncă (alui Hristos) care s'a dat lor. Că s'au întâmplat lor această*

adeverită pildă: Cănele s'a întors la borătura sa și porcul spălat la tăvălitură în glod" (II ep. 2, 12—22). Nu vă cuprinde greața și groaza, când auziți cuvintele acestea? Greață și groază trebuie să vă fie dar și de toate petrecerile, plăcerile și desfătările cele destrăbălate.

Iubiților frați Pătrăuțeni,

Casa ce o vedeți acum stând gata înaintea voastră, e menită pentru binele vostru al tuturor și al urmașilor voștri. Dar ca să răsară din trânsa numai binele, ea trebuie să fie pentru voi ca un loc sfânt, ca o sfântă biserică. Voi să vă deprindeți aici cu toții numai la purtare frumoasă și cu adevărat creștinească, căci așa e voia lui Dumnezeu. După voia aceasta a trebuit să se îndrepte și comitetul societății noastre »Viitorul«, și de aceea a pus el în fiecare odaie a acestei case *Regulamentul*, care zice așa :

„Casa aceasta e menită pentru îndreptarea traiului tuturor creștinilor români din comuna aceasta. Deci cei ce vreu să aibă parte de binefacerile ei, trebuie să împlinescă datoriiile acestea :

1. *Să fie membri ai societății „Viitorul“.*
2. *Să se poarte aice cu cea mai mare bunăcuviință și rânduială.*
3. *Beția, jocul în cărți, sudalmele, sfezile, necurătenia, stricăciunile și orice purtare rea în această casă vor fi aspru pedepsite și anume :*

a) *Cine ar cuteza să se îmbete în casa aceasta sau să joace în cărți sau să facă altă faptă de rușine, acela pierde dreptul de a intra în ea pe jumătate de an, și a se folosi în deobște de binefacerile ei.*

b) *Feciorii, fetele și ori cine altul, jignind cu vorbe sau fapte rele pe ceilalți, ce vor petrece în casa aceasta, pierd asemenea dreptul de supt a), pe trei luni. După ce a trecut timpul pedepsei, comitetul societății hotărăște, ce are să se întâmple cu cei pedepsiți“.*

Iubiților mei frați Pătrăuțeni,

Eu vă îndemn și vă rog, puneți-vă de gând cu toată tăria, începând chiar din ziua de azi, de a intra și a petrece în casa aceasta cu cea mai bună rânduială, ca să rămâneți scutiți fiecare de asprimea pedepselor din *Regulamentul* ce l'ați auzit. Învățați aice a fi adevărați frați, siliți-vă aice a nu gândi la nimic alta, decât numai cum să vă iubiți și să vă ajutați între olaltă, ca, după cuvântul sfântului apostol Paul, *toți să fim biserica lui Dumnezeu și spiritul lui Dumnezeu să locuiască întru noi* (I. Cor. 3, 16). Când veți petrece în odăile acestei case, să gândiți foarte adese ori la prea bunul Dumnezeu, fără al cărui ajutor noi n'am fi putut pune aice nici un pai. Repetesc încă odată: când veți petrece în casa aceasta, să gândiți cât se poate de mult la prea bunul Dumnezeu, căci adevăr

vecinic rămâne, împotriva tuturor bârfitorilor, că noi putem trăi fericiți numai dacă sântem pătruși până la adâncul sufletului nostru și până în măduva oaselor noastre de învățătura sfintelegi a lui Hristos. Numai hrana acestei sfintelegi ni va da putere să zburăm ca vulturii în împlinirea datoriilor ce ne așteaptă încă pentru binele obștesc al comunei noastre. Da, vulturi vom fi cu toții, dacă ni vom pune nădejdea în Domnul, căci atunci cum zice prorocul Isaia (40, 31), *alerga-vom și nu vom osteni, imbla-vom și nu vom flămânzi.*

Și acum, căzând în genunchi, să ne rugăm cu toată umiliința :

Doamne, Dumnezeu nostru, fie-Ți milă de noi și luminează mintea noastră a tuturor și a fiecăruia, ca să nu uităm de Tine nici odată, și mai ales să nu uităm de Tine la nici un prilej de desfătare, petrecere, plăcere și bucurie, ci toate plăcerile, ce curg pentru noi din izvorul nemărginitei Tale bunătăți, să ni fie numai spre întărirea trupului și a sufletului și spre adaugerea iubirii noastre către Tine. Luminează-ni, Doamne, mintea ca să cunoaștem cu toții, că, înaintea mării și atotputerniceii Tale, noi sântem numai ca niște viermi, născuți și hrăniți în păcate, și viața noastră de aici este numai ca un somn ori ca un vis. Și cunoscând aceasta, dă-ni, Doamne tăria, cu care să stărpim dintre noi toată îngâmfarea, zavistia, ura de frate și toate răutățile cealalte, iar în locul acestor neghini, menite pentru focul iadului, să aprindem în sufletele noastre numai sfânta lumină a iubirii, ce ni-a arătat-o Fiul Tău, Domnul și Dumnezeu nostru Isus Hristos. De această sfântă lumină, care este singura călăuză de mântuire pe toate cărările vieții omenești, învrednicește-i, Doamne, și pe toți cei ce vor petrece în casa aceasta, ca și aici să se preamăriască prea sfânt numele Tău, al Tatălui și al Fiului și al Sfântului Spirit spre mântuirea vremelnică a tuturor creștinilor din comuna aceasta. Amin.

După sfințire, oaspeții au prânzit la trei mese lungi din salonul casei, împodobit cu cetină de brad și cu câteva icoane. De față au fost și dl primar al Bucureștilor Vintilă Brăteanu, dl deputat din Camera Română I. G. Duca și dl profesor universitar M. Săulescu, sosiți tustrei dela Cernăuț împreună cu dl Dr. Florea Lupu. După prânz s'au fotografat cu toții înaintea casei, apoi, cu muzica în frunte, s'au pornit spre »Poienița codrului«. Acolo, în recoarea pădurii, corul d-lui Popărescu a cântat, spre deosebita plăcere și bucurie a tuturor, cântece populare foarte drăgălașe, dintre cari a fermecat auzul mai ales cântecul »Pui, pui, pui, vină 'n cușcă să te 'ncui«, și

mulțimea de oaspeți s'a veselit cu feliurite jocuri până la 7 ceasuri seara, când mulți s'au împrăștiat pe acasă, iar cei rămași s'au dus la salonul pomenit, urmând cu jocurile până la 11 ceasuri.

Deie Domnul, că Pătrăuțenii să înceapă în cuibul lor cel nou traiul treziei, al înfrânării patimelor, al muncii cu hărnicie și al cruțării, traiul dragostei și al ajutorării frățești dintre olaltă. Deie Domnul, ca ei, în scurtă vreme să sfințească și biserica și școala lor cea nouă!

C. Morariu.

Jidanii și Talmudul.

Am văzut, din cele scrise până acuma, că taxele pe cari le plătesc Jidanii pentru »cușer« și taxele cari le plătesc ei *Cahalului* pentru cumpărarea dreptului »*Hasaca*« (adecă dreptul de stăpânire asupra averii cutărui creștin) și asupra dreptului »*Meropie*« (adecă dreptul de a-l sărăci pe cutare creștin cu de-săvârșire), sânt pe lângă multe alte chițibușuri ale »*Cahalului*« (judecătorie jidovească), cele mai de căpetenie izvoare de câștig ale acestuia. Înainte de a vorbi însă despre întrebuițarea acestor bani câștigați de *Cahal* în chip mârșav tot de pe pielea creștinilor, trebuie să li arătăm iubiților noștri cetitor tocmai acuma, după ce în rândul trecut am vorbit despre carne »*cușer*« și »*trif*«, cum lucră Jidanii a avea după poruncile *Talmudului* și anume după cele două porunci de căpetenie: *goim leb nefes locheah* adecă creștinului trebuie să-i rupi inima din piept și *tob șebe goim harogh* adecă pe cel mai bun dintre creștini ucide-l. Invățatul Român profesor din Iași A. C. Cuza, scrie de mai multă vreme în gazeta »*Neamul Românesc*« despre Jidani și în numerii de pe urmă ai acestei gazete povestește între altele următoarea faptă a câtorva perciunați:

Jidanul Moise Abrahamovici, 45 de ani de bătrân, negustor de carne și măcelar din comuna Talpa, județul (dis-

trictul) Neamț în România, obicinuia să faca negoț cu carnea *vitelor perite*, cumpărându-le adecă cu un preț de nimic și vânzând apoi carnea lor cu bani grei. Iată cum i s'a dat de urmă jupânului. În ziua de 29 Junie 1905, de Sân-Petru — acu trei ani — cumpăraseră Jidanul Moise Abrahamovici un bou perit de o boală primejdioasă și să pregătia să-l scoată la vânzare. Din întâmplare vine medicul veterinar (adecă doctorul de vite) și aflând vita bolnavă, dă poroncă să o îngroape în cimitirul (șinterimul) animalelor. Cum, poate Vă inchipuiți D-Voastră acumă că Jidanul s'ar lăsa păgubaș, pierzând banii ce-i plătise la cumpărarea hoitului? Niciodată! Nu-i vorbă că neavând jupânul încotro îngroapă vita perită, așternând pe fundul gropii frunze și acoperind hoitul, înainte de a da țerna preste el cu un țol. Dar' să vedeți ce se întâmplă mai departe și până unde merge ticăloșia Jidanilor. Chiar în aceeași noapte adecă în noaptea de 29 spre 30 Iunie, se duce Jidanul Moise Abrahamovici la cimitirul animalelor întovărășit de Ițic Abrahamovici (62 de ani), de fiii lui Michel Ițic Abrahamovici (de 24 ani) și Șmil Moise Abrahamovici (de 19 ani) și de **un creștin** anume Ioan Gr. Mihalache, Român de 50 ani din comuna Talpa, punându-l pe Român să desgroape hoitul. Jidanii îi dau de grijă Românului Ioan Gr. Mihalache să tacă și fac din jumătate de hoit pastramă, iar cealaltă jumătate o vând creștinilor Români ca carne »trif«, împlinind astfel porunca Talmudului *tob șebegoim harogh*. Doi Români anume Gh. I. Popa și Gh. I. Hociung cari cumpărând carne de aceasta și mâncând din ea să bolnăvesc, fac pâră la judecătorie asupra Jidanilor Moise și Ițic Abrahamovici că erau să-i otrăvească cu hoituri și așa ajunge toată treaba înaintea legii.

La judecătorie mărturisește sub jurământ martorul Ion Gr. Mihalache că el a fost cu cei patru Jidani de a desgropat vita, iar că apoi când s'a dat de urma lucrului acestuia, Jidanii au vroit să-l mituiască, ca să nu mărturisească nimic în fața judecătorului, dându-i 5 lei. Alt martor Ioan N. Ciolpan, ajutor de primar al comunii Talpa mărturisește așisdere în

contra Jidanilor, încheând cu cuvintele: »Adaog că numiții Jidani, cu astfel de fapte, ne pângăresc și ne vatămă sănătatea la toți locuitorii din întreaga comună«. Al treile martor este medicul veterinar (medic de vite) Constantin Ivlev de 57 ani, care mărturisește sub jurământ că a dat poruncă ca vita cu pricina să fie îngropată, fiindcă boala de care perise era primejdioasă, adecă otrăvia sângele oricui ar fi mâncat din ea. In sfârșit mărturisește străjerul George Gavril Ionicel că fiind de strajă i-a văzut pe cei patru Jidani dimpreună cu Românul Ion Gr. Mihalache ducând hoitul dezgropat pe o cotiugă cătră casa Jidanului Moise Abrahamovici.

După ascultarea atâtor martori jurați, nu mai încape în-doială că jidanii sânt vinovați. Legea însă zice că înainte de a judeca asupra unei fapte, trebuie judecătorul să-l asculte și pe cel pârât. Fiind deci întrebați Jidanii că cum se pot ei dezvinovați, ei au zis că nu ei ci »câni« au desgropat vita și au și mâncat-o. Și erau gata Jidanii să jure cu toții că câni au desgropat și mâncat hoitul, de vreme ce sub cuvântul *câni*, ei (adecă Ițic, Moșe, Michel, Șmil) înțelegeau — după cum îi învață Talmudul — pe Ion Gr. Mihalache care desgropase vita și pe ceilalți creștini cari mâncară din ea carne »trif«, bolnăvindu-se de ea. De bună seamă că judecătorul n'a băgat în seamă vorbele minciunoase ale Jidanilor, și astfel au fost judecați fiecare din cei patru jupâni la câte trei luni închisoare și câte 200 lei pedeapsă bănească. Pentru această obrăznicie și sălbătăcie jidovească, pare că pedeapsa care li s'a dat perciunaților nu-i nici pe departe destul de aspră.

Istoria aceasta cu Ițic, Moșe, Michel și Șmil Abrahamovici este pentru noi creștinii o învățătură minunată și mă grăbesc a o da la iveală, pentrucă știind toți gospodarii Români de omenia Jidanilor să se ferească de această lepră și să nu cumpere nimic dela Jidani, iar mai ales nimic de ale mâncării. In Pătrăuțul Sucevii a început nu de mult un pârilit de jidan — Sommer — a tăia dragă Doamne vite și a vinde carne »trif«. Istorisindu-Vă pățania Românilor Gh. I. Popa și

Gh. I. Hociung vă facem chef de cumpărare atât D-Voastră Pătrăuțenilor de la jupânul Sommer, cât și tuturor gospodărilor de prin satele românești chef de a cumpăra bucate de pe la jupânii oploșiți prin cele sate. Cam de acelaș fel e istoria cu jupânul Guttman, un arendaș din județul (districtul) Botoșani în România, care cu bună știință a împărțit între creștinii Români carnea unei vite ce perise de dalac, așa că toți oamenii se bolnăviră și zăcură cu lunile prin spitaluri, abia scăpând cu zile. Jidanul Guttman după ce a făcut pacoslea, și-a strâns bulendrele la un loc și a tulit-o peste graniță, scăpând astfel de închisoare. Acu de curând s'a dat de urma unui jidan, Ianchel Goldstein, cârșmar din Mănăstierisca lângă Cernăuț, care abia după ce se spurca în sticlă, dădea creștinilor, cari intrau în cârșma lui, vin sau bere sau altă băutură din sticla murdărită. Jidanul a fost pârât, de un Român care l-a prins pe jupân, și va pierde concesiia de a vinde băuturi.

E cunoscută și istoria cu un cârșmar jidan din Cernăuț dela care cumpărase un creștin din Cernăuț un colac, vezi Doamne cu strafide, aflând în el în loc de strafide fel de fel de murdării, nici nu puteai cunoaște de erau de paseri sau de oaie. (Despre asta am scris atunci în »Deșteptarea«) Așișderea să știe că Jidanii pun în poloboacele cu bere sopen ca să facă berea multă spumă; iar că nevasta unui cârșmar, balabusta, având dureri de măsele, își spală gura cu rachiu, și ca să nu-și facă prea mari cheltueli și totodată să lucre după poruncile Talmudului, turna rachiul cu care își clătise gura înapoi în butoiul cu rachiu de und il luase. Și cei pasă balabustei? Rachiul doar tot goimii (adecă creștinii) au să-l bee!

Oameni buni! Bucatele, iar mai ales băuturile cumpărate dela Jidani sânt — cum zice Talmudul mișa meșuma adecă moartea grabnică, și noi Vă zicem atât: Căruia din D-Voastră nu i-i dragă viața, căruia nu-i trebuiește mintea luminată și trupul curat de fel de fel de otrăvuri jidovești,

acela ducă-se pe la jupâni — dracii pe pământ — și cumpere-și boala și moartea grabnică cu bani.

Vedeți numai cât de bine se potrivesc faptele perciunaților cu învățăturile Talmudului și cât de primejdioasă e pentru noi creștinii starea de lucruri din ziua de azi, când noi Românii trebuie mai toate bucatele să le cumpărăm de pe la Jidani. De nespusă însemnătate pentru noi toți sânt prăvăliile românești cari, cu multă durere o zicem, în cele mai multe din satele noastre lipsesc. **Ar fi datoria oricărei conduceri comunale să grijească de încăperi potrivite pentru o dugheană cu tot felul de marfă** și apoi să ceară pe numele comunii dela căpitănia districtuală o concesiune a ei de dughenărit. Atunci Românii de prin sate n'ar fi siliți să cumpere otrăvuri dela jidan, îmbogățind astfel atât pe jidanul cel cu dugheana, cât și (fără să știe) afurisitul de Cahal. Mai amintim și alte trebușoare săvârșite de fiii »poporului ales« (am codeș). Jidanul din România Rappaport (bine i s'a zis Rappaport) siluește 16 fete române și fiind dat în judecată fuge. Jupânii Henic și Moșe Lazarovici din Botoșani cari necinstesc casele câtorva creștini sânt dați în judecată și osândiți unul la 10 ani muncă silnică în ocnă și 700 lei amândă și altul la doi ani și 500 lei amândă. Minunat se potrivește zicala românească »lupul își schimbă părul, iar năravul ba« la întâmplarea unui jupân, care cu toată învățătura lui s'a apucat de furătură. Dumniului, fiul poporului ales (am codeș) e trimis ca fiind profesor la universitatea (școala cea mai mare) din Viena, să caute niște lucruri prin cărțile din biblioteca universității din Milano (în Italia) și șterpelește niște documente sau hrizoave vechi de mare preț. L-au prins, vezi bine — și mai mare rușine a fost pentru învățații din Viena că cel trimis de ei s'a purtat așa de cinstit. Cine li-i devină că au trimis pe un jidan? Tot așa un alt profesor jidan anume Dr. Feilbogen a intrat cu înșălăciune pe timpul sărbătorilor de Paști în biserica din Roma (Italia), unde îi cuminica pe creștinii, cari erau de față, însuși Papa (capul bisericii catolice

și cel mai mare peste toți episcopii catolici) și vârandu-se jidanul — dupăcum li-i obiceiul — înainte, îi dete Papa neștiind cine-i și lui sf. cuminicătură. Jupânul Feilbogen și cu el și nevasta sau balabusta lui luară sf. cuminicătură în gură și apoi o scuiară afară, făcând astfel de răs și de bajocură chiar în fața creștinilor ceea ce lor li-i mai scump pe lume. Vă puteți închipui ce ar fi făcut Jidovii cu un creștin care s'ar fi purtat astfel în vre o sinagogă (Bet Hacneset sau Bet Camedroșe) a lor? De bună seamă că l-ar fi ucis pe loc. Creștinii însă s'au mulțămît cu atâta că l-au dat pe jupânul Feilbogen afară din biserică. Creștinul rabdă și tace. Numai îndelunga noastră răbdare și bunătate, care întrece orice margini, îi face pe Jidovi pe zi ce merge tot mai îndrăzneți, tot mai obraznici. Și oare până când să tot suferim toate nedreptățile și obrazniciile jidovești? Mi se pare că și Românului îi va sări odată țandura și apoi atunci să te ții bine jupâne că vei ispăși și păcatele strămoșilor tăi.

Aurel Morariu.

Nu vindeți drepturile de „servitut“.

În câteva sate dela munte, și anume în Frumosul, Dea, Pojorâta, Stulpicani, Vama, ș. a. m. d., se află păduri întinse, plaiuri și munți întregi în stăpânirea așa numitului »servitut«.

Oamenii din satele cari nu au »servitut«, nici nu vor ști ce înșamnă cuvântul acesta, și chiar celor ce au în sat »servitut« nu li trece de bună samă prin minte, ce fel de avere este aceasta, de unde au moștenit-o și de ce să nu-și vândă dreptul, ce-l au la ea. Ce este adică „servitul“ și de ce nu are voie să treacă în ruptul capului, averea aceasta în mâni străine?

Pădurile și munții noștri erau în vremile de demult averea mănăstirilor românești. Așa bună oară era partea cea mai mare din munții Câmpulungului în stăpânirea mănăstirii dela Vatra-Moldoviței. Oamenii din satele învecinate lucrau la mănăstire și

aveau în schimb dreptul, de a tăia lemne din pădure și a paște vitele în locurile mănăstirești.

Când se întâmpla să fie egumenul, om bun și milos, aveau oamenii lucru puțin și folos mult, erau mulțumiți și își duceau zilele în tihnă, fără grijă de aghiotanți, avocați și jăcuței.

Când s'a deslipit însă Bucovina din trupul țărilor Românești și a picat la împărăția nemțească a Austriei, s'au desrădicat mai toate mănăstirile și averea lor a trecut în mâna statului, care a prefăcut-o în *fondul religiosar* (fondus). Din venitul fondului aveau să se grijească pentru întreținerea școlilor și a bisericilor.

Îndată ce s'a prefăcut averea mănăstirească în *fondus*, nu mai aveau bieții săteni, nici drept de pășune nici de tăiat lemne din pădure, și erau puși fără milă la pedeapsă grea, când îndrăzneau să-și pască vitele în *fondus* sau să-și culeagă un braț de vreascuri din pădure.

Dar a sosit anul 1848, un an bun și plin de noroc pentru cei săraci și neîndreptățiți, anul în care s'a suit și prea luminatul nostru împărat pe tronul Austriei. Văzând bunul nostru împărat că oamenii noștri, li se face o nedreptate strigătoare la cer, prin aceea, că nu li se recunoaște un drept, moștenit din veacuri și-a ales el o comisiune de bărbați înțelepți, cari au cercetat afacerea aceasta și au luat hotărîrea, ca *fondusul* să deie o parte din averea sa gospodarilor Români, și anume fiecare casă de Român să fie inzestrată cu un drept (sau număr — cum se zice) la averea aceasta.

Astfel erau spre pildă în satul Vama 412 gospodari, cari au căpătat fiecare câte un drept la servitut, așa că averea servitutului din acest sat e împărțită în 412 drepturi (numere).

S'a întâmplat mai târziu însă, că un gospodar a vândut gospodaria lui; atunci trecea odată cu casa și dreptul pe numele cumpărătorului. Mai apoi au început a vinde Românii noștri drepturile singure fără casă, pe care erau puse și, fiind pe vremurile acelea puțină rânduială prin cântălăriile domnilor, n'a zis nimeni nimic, și până mai dăunăzi treceau drepturile cu sutele în mânele negustorilor de lemne (mai cu samă Jidani), cari cumpă-

rau lemne din codri noștri pe un preț de nimic, lăsând munții pleșuvi, lipsiți de podoaba brazilor.

Până se vor face legi nouă, care vor da poate averea veche românească, iarăși în mânele Românilor, trebuie să fim noi singuri atât de cumiți și să nu vindem puținul, cât avem, căci atunci în zădar ne-am plânge, că Jidanul ne jupoaie; să fim noi numai treji la cap și să nu dăm pământul și dreptul din mâni, atunci de bună samă nu ar avea ce câștiga străinii în țara noastră și s'ar duce de unde au venit — ducă-s'ar învârtindu-se ca ciocârliă.

I. Ionașcu.

Ce-i nou în lume ?

Pieirea ta din tine.

Faptul s'a întâmplat la o bancă sătească bucovineană. Un ticălos de Român vine și cere un împrumut, ca să scape de vexelul jidovesc ce îl zugrumă.

Câtă camătă i-ai dat Jidanului? — îl întreabă unul din direcție. — Ticălosul răspunde: Dela o sută i-am dat în anul întâi 16, în al doilea 18 și în al treilea 20!

Ai martori, că i-ai dat atâta? — Am, zice ticălosul și îl arată pe un martor așși cu degetul.

Apoi mergeți amândoi și faceți arătare la procurorul (statanvalt), și pe loc îi dăm banii, ca să scapi de Jidan.

Ce credeți că s'a întâmplat? Ticălosul în ruptul capului n'a vrut să facă arătare la procurorul. Atunci și banca l'a lăsat să fie zugrumat de Jidan. Pieirea ta din tine.

Limba românească în ținutul Sucevii.

Gazeta »Buciumul« din Câmpulung scrie, că dl căpitan Erast Tarangul din Suceavă împedică pe învățătorii român din ținutul său, ca să deie scrisori românești la căpitanie. Pe cei ce cutează a scrie astfel de scrisori căpitanul îi chiamă la sine și li spune foarte dulce și cu multe complimente și rugăminți, ca să nu scrie românește, că foarte puțini sânt în district, cari se folosesc de limba română. . . . Apoi mai zice: vezi, eu sânt pentru (limbe română), dacă ar scrie toți, dar așa nu are haz.

Tot »Buciumul« ni aduce vestea că și dl profesor gimnazial din Suceavă Burduhos oropsește limba românească, oprindu-i pe școlerii săi să facă petiții românești în scris, pe când dl căpitan Kapuscinski din Câmpulung primește orice scrisori românești și dela ori și cine, și în ziua de 6 August și la o sărbare bisericească din Câmpulung a rostit cătră popor niște cuvântări românești așa de însuflețitoare, încât și-a câștigat inimile tuturor celor ce l'au ascultat.

Domnii Kapuscinski și Bellegarde sânt cu trup și cu suflet pentru limba românească, iar dl Tarangul e contra limbei românești. Ce ziceți la aceasta, domnilor deputați români? Oare n'ar fi bine să-i netreziți d-lui căpitan Tarangul calea de măriri spre Viena și, în locu-i, să puneți căpitan în ținutul Sucevii pe unul ca domnii Kapuscinski sau Bellegarde? Of, inimă, of!!!

Mulțămită publică.

Acești domni, pe cari îi dăm aice, au plătit pentru »Deșteptarea« mai mult decât făcea abonamentul. Li mulțămim și pe această cale pentru dărnicia lor nobilă: P. C. Sa păr. Arhimandrit Teofil Patraș 100 cor., dl A. Mocioni, propr. mare 33 cor., Dr. Minodor Bendeveschi, notar, Vatra-Dornei 23 cor. 06 bani, Constantin Berariu, concep. la perf. Rădăuț 20 cor., D-șoara Eufrosina Täuber, prof. Cernăuț 10 cor., Eugen Neșciuc, actuar, Cernăuț 10 cor., George Palamarcu, prof., Suceava 10 cor., Dimitrie Buceveschi, director al soc. tip. buc. 10 cor., Dorimidont Vlad, sup., Putna 8 cor., Vasile Jonașcu, secretar com., Vama 7 cor., D-na Elena de Popovici, Prisecareni, Carapciu p./S. 6 cor., Dr. Sextil Pușcariu, prof. univ., Cernăuț 6 cor., Gavril Teleaga, spiritual, Cer-

năuț 6 cor., Dr. D. Cioloca, Caransebeș 6 cor., Soc. »Academia ortodoxă« 5 cor., Nistor Hudema, prot., Cernăuț 5 cor., Taniu Dracinschi, adiunct 4 cor., Ivan Bucevschi, preot, Budeniț 4 cor., George Berariu, preot, Costâna 4 cor., Dr. Cassian Breaban, preot, Budeniț rom. 4 coroane, P. C. Pancratie Sidorovici, protosincol, Suceava 4 cor., Vasile Gh. Nastasi, econ. Montreal, Canada 4 cor.

Instiințare.

Societatea „Junimea“ a trebuit să puie mai 1000 de coroane din banii ei la cheltuielile, ce le-a avut cu tipărirea „Deșteptarea“.

Rugăm deci pe toți acei, cari au primit tot anul „Deșteptarea“ și n'au plătit'o, să trimată prețul abonamentului la adresa: societatea „Junimea“ Cernăuți piața principală No. 3.

De vânzare

la societatea acad. „Junimea“, Cernăuț piața Principală 3, se află de vânzare întreaga „Deșteptare“, cât a apărut până acum. Fiind numai puține exemplare complete (toate numerele), prețul e 4 cor. Toate numerile afară de numărul 3, se pot căpăta numai pentru **1 c. 50 b.** Doritorii, cari voiese să-și cumpere, sânt rugați, să trimată, pe lângă prețul de sus, și 20 bani pentru porto.

Tuturor Românilor din Cernăuț

li dăm sfatul și-i îndemnăm să cumpere fructe numai dela negușitorul român **George Oprea**, care vinde în piață cele mai alese, mai ieftene și mai proaspete fructe. - - - - -

- - - - - Nu cumparați absolut nimic dela Jidani !!